

Naslovnica » Kategorija » Švajneraj

| Švajneraj

SVJETLANA LUGAR 13. KOLOVOZA 2023.

IZDVOJENO, PLANET ZEMLJA

Očekivanu idilu života na rubu grada, na Jakuševcu, zamijenila je frustracija smradom deponija i još intenzivnijeg smrada svinja, od kojih doslovno peku oči i boli želudac.

Jakuševac. Naselje na istoku gradske četvrti Novi Zagreb-istok. Ulica Tišinska. Prva, paralelno uz gradsko odlagalište otpada Prudinec. Tu je i nogometno igralište. Uređeno. Uz njega ugostiteljski objekt, pa parkiralište. Uz parkiralište, istočno, ograđen je teren koji pripada igralištu, a južno širinom parkirališta i ograđenog terena svježe je pokošena livada. Istočno iza ograde ograđenog terena je nasip. Zovu ga tribinom. Iza nje gustiš divljeg raslinja skriva izgubljene lopte prejakih šuteva. Naziru se: odbačena plastika, dijelovi kućanskih aparata, hrpe i plošno razbacani nedefinirani otpad. Nedostupno je, pa sve zajedno daje utisak

zapuštenosti i zaboravljenosti. Iz gustiša strše uspravni dijelovi krošnji borova zasađenih desetak godina ranije. Poneki borovi imaju donje grane osmuđene vatrom. Neki dobronamjernik pomislio je urediti prostor. Zapuštenost vatru nije prihvatila.

Suprotna strana ulice. Nižu se uredni pristupi dvorištima koji nude boravak ukućanima i gostima. Kuće, ne slučajno izabranih boja fasada uklapaju se u niz neočekivane ljepote. Kad se pogledom klizne niz rasvjetni stup prema nebu, iznenađenje! Veliko gnijezdo po mjeri rode koja sjedi. Nijemo pogledom komunicira s drugim rodama koje imaju ista gnijezda na ponekim susjednim stupovima u nizu ili u odvojcima ulice. Idila!

Foto: Saša Šimpraga

Ali to je samo segment. Slika. Optimistična nada da bi tako moglo biti kroz cijelo naselje. Ali nije.

Sve je započelo brojevima dviju mjernih jedinica o udaljenosti. Petsto i petnaestak metara!

Naime, starosjedioci Jakuševca čije nekretnine su udaljene od deponija gradskog otpada do 500 metara, Pravilnikom, u mandatu ministrice **Marine Matulović-Dropulić**, ostvarili su pravo od Grada na naknadu za umanjenu tržišnu vrijednost svojih nekretnina budući da se nalaze u zoni utjecaja deponija. Naknada je uvjetovana vlasništvom nad nekretninama prije sanacije odlagališta, a čini razliku između tržišne vrijednosti i umanjene, imala se isplaćivati kroz pet godina, obročno plus kamata i da se to pravo može ostvariti samo jedan put.

U isto vrijeme urbanizacija naselja se isplanirala. Starosjedioci su je rado prihvatili. GUP-om su im poljoprivredna zemljišta pretvorena u građevinska koja su povoljno prodali investitorima i izgradnja stambenih zgrada formirala je tri urbane ulice: Kamenarku, Svetog Roka i Ede Peročevića. Uz starosjedioce, njih oko sedamsto,

novogradnje su bile spremne prihvatiti nove stanare, njih oko tisuću šesto. Useljavanje je krenulo 2007. na 2008.

Novodoseljeni su pokupovali stanove privučeni obećanjima Grada da će se deponij zatvoriti 2010. godine, a brdo deponija pretvoriti u sportsko-rekreacijski prostor, što se nije dogodilo, pa su prevareni duplo. Naime, uglavnom nisu znali za niz aktivnih svinjskih farmi kroz cijelo naselje, a za ogromnu farmu petnaestak metara od ulaza brojeva 3, 5 i 7 u ulici Ede Peročević, rečeno je da je pred zatvaranje.

“ *Gubitnici su svi stanovnici Jakuševca i sva okolna naselja, jer se agresivno ponašanje farmera prelilo van njihova naselja, a smrad svinja jednako se osjeća kao i deponij*

Očekivanu idilu života na rubu grada zamijenila je frustracija smradom deponija i još intenzivnijeg smrada svinja jakuševečkih farmera od kojih doslovno peku oči i boli želudac. Naselje je opustjelo. Ljudi su se uvukli u stanove, pišu predstavke, prijave i žalbe Gradu i Ministarstvima.

Godine 2012. Grad izdaje Naredbu o granicama držanja domaćih životinja. Jakuševečkim farmerima ta djelatnost više nije dopuštena.

Osim svinjara koji drže manji broj svinja pretežno za svoje potrebe, velik problem su

svinjari koji na farmama uzgajaju i po tristo svinja po ciklusu.

Građanska inicijativa oko tri novonastale urbane ulice, Vijeću svoje gradske četvrti predaju peticiju kojom zahtijevaju postupanje po Naredbi. Pridružili su im se i stanovnici Hrelića i Dugava. Od Vijeća su dobili podršku da se po Naredbi treba postupiti odmah, i dalje ni jedno prolongiranje roka zatvaranja farmi nisu podržali.

Svinjari iste godine prosvjeduju zatvaranjem ulaza u deponij. Traže zatvaranje deponija, prolongiranje roka zatvaranja ili izmještanja farmi i nimalo slučajno, traže novi ciklus naknada zbog blizine odlagališta jer je prethodni završio.

Da je zahtjev zatvaranje deponija farsa vrlo brzo bilo je jasno. Prolongiranje datuma zatvaranja farmi ponavljalo se cijelo desetljeće. Nove naknade nose naslov Naknada za umanjenu kvalitetu života zbog blizine odlagališta i zona utjecaja proširila se samovoljom Grada na tisuću metara od deponija, do Sarajevske ulice i dalje na naselja Hrelić i Mićevec, dva do tri kilometara udaljenih od Prudinca. U isto vrijeme preskočene su urbane zgrade s novodoseljenim građanima kao da su oni u nekom svemirskom vakumu što se tiče štetnog utjecaja odlagališta, a u smrad sa svinjskih farmi se nije diralo.

Sukob oko svinja podijelio je naselje, na novodoseljene kojih je znatan broj, i na farmere kojima su se pridružili mali broj suseljana. Zajedno čine manjinu ne samo cijelog naselja, već i manjinu domicilnog stanovništva. Novodoseljene nazivaju „urbanima“.

Izdvajaju ih iz zajednice ističući da s njima ne dijele interese, običaje i svjetonazor. U dva navrata pokrenuli su akciju da se naselje razdijeli u dva mjesna odbora: ruralni i urbani. Neuspješno, jer ni od svojih domicilnih nisu dobili podršku.

Nakon niza neuspjeha, „urbani“, daju dojam nezainteresiranosti da bilo što mijenjaju iako su prevareni i osiromašeni. Njihove nekretnine koje su skupo platili izgubili su na vrijednosti i do 45% i automatski diskriminirani od svog Grada i Ministarstava.

Svinjarima i manjini koja ih podržava nije u interesu da se deponij zatvori. Ono je sredstvo ucjena, i onda i danas. Poručuju Gradu da se u deponij neće dirati ako im se ostave svinje. Mnogim prethodnim zahtjevima Grad je pogodio naselju i pojedincima: išlo je ubrzano ulaganje u infrastrukturu naselja; odobravane su naknade zbog blizine odlagališta ; zapošljavalo se u gradske urede; nudilo im se članstvo u upravne odbore gradskih organizacija;; umreženi zajedno sa svojom djecom kroz mnogobrojne udruge dobivali su donacije od Grada bez obveze da odrade programe ili projekte; dodjeljivale su im se nagrade na natjecanjima (npr. suhomesnatih proizvoda!) i tu ih je podupirao i instruirao sam Grad.

Zauzvrat doprinijeli su dozvolama za širenje i rad deponija i rado su se stavljali na izborne liste svojih dobročinitelja.

Svo to vrijeme, sporadično se upozoravalo na uvjete smještaja domaćih životinja i rada farmi. Na tovljenje svinja hranom iz ugostiteljskih kuhinja, bolnica, vrtića i trgovačkih centara, besplatno; na izbacivanje viška mase iz gnojnica s koljivom u okoliš ili razrijeđeno kroz gradski odvod, a da se instrument zaštite okoliša i kvalitete življenja susjeda „zagađivač plaća“ nije pokrenuo. Uzgoj svinja je preisplativ u odnosu na uloženo, zato se i brani zatvaranje farmi.

Da bi prijave bile obrazložene bez prigovora adresata, proučavali su se zakoni, uredbe i pravilnici. Odgovori su bili da nepravilnosti nisu uočene ili ponekad bi se definirao smrad neke određene farme, ali u rješenju nije bilo pravnog lijeka ili naznake intervencije nadležnih u zaštiti kvalitete življenja. O utjecaju na zdravlje ljudi ni slova.

Reakcije na prijave revoltiralo bi starosjedioce. Slijedio bi otpor. Neočekivano nasilan. Prema Gradu su izlazili s novim zahtjevima i ucjenama prijeteći novom blokadom ulaza u deponij.

Naredbom iz 2012. zabranjeno je držati stoku na području Jakuševca. Rokovi su se prolongirali ucjenama svinjara i njihovih podržavatelja. Od 2015. na natječaje za potpore za zatvaranje ili izmještanje farmi odaziv je bio slab, a 2019. i 2020. na novi natječaj s kojim se definirao krajnji rok postojanja farmi u naselju do 31.12.2020. Odazvali su se svi. Većina malih i srednjih farmi pristalo je na procjenu naknade i zatvorili su farme. Ostalima do danas traje proces smanjivanja kapaciteta životinja. Kada između dva izvida na farmama nije bilo smanjenja broja životinja bilo je jasno da se vara. Po završetku proizvodnog ciklusa prodane svinje zamijene se novim praščićima. Bređe krmače nisu rijetkost.

Kroz građanski angažman u obrani vlastitih interesa i medijske istupe nekoliko svinjara nametnuli su se kao vođe uz pratnju petnaestak bukača. Većina takvo ponašanje ne odobrava, ali se ni ne suprostavlja. Ili se boje ili ne mogu predvidjeti gdje će ih otpor odvesti ili dovesti, a Grad se pokazao nemoćan problem riješiti unatoč nizu odluka.

Niz od dvadeset, petnaest i deset godina utrošio se na partikularne interese grupe stanovnika naselja, manjeg dijela starosjedioca, koji su se fokusirali na izvlačenje novca i interesa, a u isto vrijeme dok im se udovoljavalo u cilju zadržavanja mira u naselju, dopustilo se da se paralelno nisu rješavali pravi problemi: pripreme oko zatvaranja deponija i urbanizacija naselja sa svim infrastrukturnim potrebama stanovnika i prije svega zaštita okoliša zagađenog od otpadnih produkata uzgoja domaćih životinja koji nisu bili pod kontrolom standarda postupanja koje je regulirano zakonima i pravilnicima.

U konačnici svi stanovnici Jakuševca su gubitnici i šire sva okolna naselja, budući se agresivno ponašanje farmera prelilo van njihova naselja, a smrad svinja jednako se osjeća kao i deponij.

Javnozdravstveni problem što je na tržištu hrane ponuđen uzgoj mesa i mesnih proizvoda iz nekontrolirane proizvodnje nije ni detektiran od nadležnih, a do javnosti informacija nije ni došla jer medijima je zanimljivije izvještavati o grotesknim epizodama sukoba pojedinaca ili grupa u naselju Jakuševac.

Grad i Ministarstva da su radili po zakonu i u interesu građana ne bi dopustili nagomilavanje problema koji se u kratkom roku ne mogu riješiti, ne bi priuštili ovaj svakodnevni švarneraj.

Drugi nastavak serijala „Švajneraj“ objavljujemo u ponedjeljak, 28. kolovoza 2023.

Serijal tekstova „Švajneraj“ napisan je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem provedenog Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama. + LOGO

Grad Zagreb stočarstvo

Svjetlana Lugar

POVEZANI ČLANCI

SVJETLANA LUGAR – 17. LISTOPADA 2023.

IGOR MARKOVIĆ – 16. LISTOPADA 2023.